

RAPORT ȘTIINȚIFIC

PRIVIND IMPLEMENTAREA PROIECTULUI

Religie și artă în civilizația Cucuteni-Tripolie (mileniile V-IV cal BC)

ÎN PERIOADA OCTOMBRIE – DECEMBRIE 2011

Sinteza rezultatelor activităților aferente obiectivelor prezăzute în proiectul IDEI cod 176/5.10.2011 *Religie și artă în civilizația Cucuteni-Tripolie (mileniile V-IV cal BC)*; etapă unică 2011

În cadrul acestei etape ne-am propus să inițiem o bază bibliografică care să fie dezvoltată continuu. Pentru aceasta am elaborat o bibliografie primară în care au fost incluse cele mai noi publicații, pe tema grantului, din țară și străinătate. Au fost procurate și studiate, în format electronic sau tipărite, mai multe cărți atât pe tema generală a religiilor preistorice, cât și privind ideile religioase ale comunităților Cucuteni-Tripolie. Din prima categorie menționăm doar câteva exemple: Bailey D.W. 2005. *Prehistoric Figurines. Representation and Corporeality in the Neolithic*. Londra-New York, Routledge; Balabina V.I. 1998. *Figurki životnykh v plastike Kukuteni-Tripol'ja*, Moscova; Baumann H. 1986. *Das doppelte Geschlecht. Studien zur Bisexualität in Ritus und Mythos*, Berlin, Dietrich Reimer Verlag; L. Stratulat, N. Ursulescu, S. Țurcanu, F.-A. Tencariu, C. Hriban (Eds.), 2008. *Cucuteni – Trypillia. A Great Civilization of Old Europe*, Cucuteni pentru Mileniul III Foundation & Hers Consulting Group, Bourdieu P. 2002. *La domination masculine*. Paris, Seuil; Cauvin J. 1994. *Naissance des divinités. Naissance de l'agriculture. La Revolution des*

symboles au Néolithique. Nouvelle édition, Paris, CNRS Editions ; *Enciklopedija Tripil's'koï civilizacii*, vol. I-II, 2004, Kiev ; Chapman J. 2000. *Fragmentation in Archaeology. People, Places and Broken Objects in the Prehistory of South-Eastern Europe*, London and New York, Routledge; Clottes J., Lewis-Williams D. 2001. *Les chamanes de la préhistoire. Texte intégral, polémique et réponses*. Paris, La maison des roches ; D. Gheorghiu, Ann Cyphers (eds.), 2010. *Anthropomorphic and Zoomorphic Miniature Figures in Eurasia, Africa and Meso – America. Morphology, materiality, technology, function and context*, Oxford, Archaeopress, BAR IS 2138; Lévêque P. 1985. *Bêtes, dieux et homes. L'imaginaire des premières religions*, Paris ; Marangu Ch. 1992. *Eidolia. Figurines et miniature du Néolithique Récent et du Bronze Ancien en Grèce*. Oxford, British Archaeological Reports – International Series 2576; Popova T. A: 2003. *Mnogoslojnoe poselenie Polivanov Jar. K evolucii tripol'skoj kul'tury v Srednem Podnestrove*. Sankt Petresburg, Kunstkamera. Baza bibliografică a fost completată cu peste o sută de articole, pe tema grantului, fotocopiate și în format electronic. Au fost, de asemenea, studiate și cuprinse în baza de date, un număr de 49 rapoarte de săpături publicate în *Cronica săpăturilor arheologice din România* și în revistele muzeelor din țară. Din această bază nu lipsesc nici rapoarte de săpătură din Basarabia.

Activitatea de realizare a bazei documentare nu s-a limitat doar la bibliografie. Toți membrii echipei au efectuat documentări în muzee din Cluj-Napoca, Suceava, București, Piatra-Neamț și Bacău unde au studiat, fișat și desenat/fotografiat statuete antropomorfe Precucuteni și Cucuteni și machete de sanctuare, statuete zoomorfe, pintadere și alte obiecte de cult. Activitatea de studiere a plasticii zoomorfe s-a bucurat de mai puțină atenție din partea echipei de cercetare deoarece acest obiectiv nu a fost prevăzut pentru această etapă și considerăm ca avem încă nevoie de serioasă documentare bibliografică.

În cadrul stagiilor de documentare, atunci când a fost cazul, au fost studiate și obiectele de cult descoperite în cadrul culturii Petrești din Transilvania, cultură care a exercitat o influență destul de mare asupra comunităților Precucuteni și Cucuteni. În cadrul documentării în muzee au fost realizate liste de piese ceramice susceptibile de a fi considerate ca având valoare artistică și care ar putea fi folosite la realizarea unui album a artei Cucuteni.

Deși, în această etapă, nu am avut prevăzut ca obiectiv diseminarea rezultatelor investigațiilor noastre am reușit ca prin combinarea activității de documentare cu participarea la manifestări științifice ale muzeelor la care am efectuat deplasări să susținem șase comunicări științifice care s-au bucurat de o bună receptare.

Dan Monah, *Metalurgia cuprului și tezaure calcolitice din Europa de sud-est (6400-3600 BC)*, Simpozionul național „Vasile Pârvan”, Complexul Muzeal Județean „Iuliana Antonescu” Bacău, 6-7 oct. 2011, Bacău.

Vasile Cotiugă, Ștefan Caliniuc, *Gropi de cult în complexul cultural Precucuteni-Cucuteni*, Simpozionul național „Vasile Pârvan”, Complexul Muzeal Județean „Iuliana Antonescu” Bacău, 6-7 oct. 2011, Bacău.

Dan Monah, *Elemente cosmogonice la triburile Cucuteni*, Simpozionul “In memoriam Constantin Matasă”, Complexul Muzeal Județean Neamț, 3-4 noiembrie 2011, Piatra Neamț.

Vasile Cotiugă, Ștefan Caliniuc, *Ritualuri de fundare a locuințelor Precucuteni-Cucuteni*, Simpozionul Bucovina – File de Istorie, ediția a XIII-a, Consiliul județean Suceava -Muzeul Bucovinei, Facultatea de Istorie și Geografie – Universitatea “Ștefan cel Mare” Suceava, Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național Suceava, 25-26 noiembrie, Suceava.

Ana-Petronela Crețu, *Cărucioare și roți de car miniaturale descoperite pe teritoriul Moldovei*, Simpozionul Bucovina – File de Istorie, ediția a XIII-a, Consiliul județean Suceava -Muzeul Bucovinei, Facultatea de Istorie și Geografie – Universitatea “Ștefan cel Mare” Suceava, Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național Suceava, 25-26 noiembrie, Suceava.

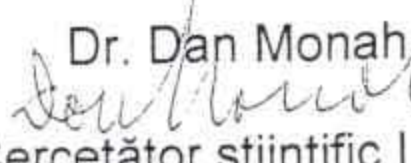
Andrei Asăndulesei, Felix-Adrian Tencariu, Silviu Gania, *Aplicații de topografie arheologică și prospecțiuni geofizice în așezarea preistorică Tăcuta – “Dealul Miclea”, jud. Vaslui*, Simpozionul Bucovina – File de Istorie, ediția a XIII-a, Consiliul județean Suceava – Muzeul Bucovinei, Facultatea de Istorie și Geografie – Universitatea “Ștefan cel Mare” Suceava, Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național Suceava, 25-26 noiembrie, Suceava.

Cercetătorii marcați în bold sunt membri ai grantului PN II-ID-176/2011 și au susținut comunicările în cadrul grantului menționat.

Directorul proiectului pregătește pentru publicarea în scurt timp a ediției a II-a, revăzută și adăugită, a lucrării Dan Monah, *Plastica antropomorfă a culturii Cucuteni – Tripolie*. Textul inițial, publicat la Piatra Neamț, 1997, care s-a bucurat de o excelentă primire în țară și străinătate, a fost revizuit în lumina noilor interpretări și a noilor descoperiri, fiind adus, astfel, la zi în ceea ce privește bibliografia și interpretarea. La textul vechi au fost adăugate aproximativ 60 pagini care prezintă noile descoperiri și discuții critice asupra unor interpretări propuse de cercetătorii străini, în special D. B. Bailey, John Chapman și L. Talalay. Unei examinări critice au fost supuse și opiniile cercetătorilor de limbă rusă care au publicat, în intervalul scurs de la prima ediție, o serie de descoperiri, provenite din noile săpături, din arealul Tripolie.

Un alt obiectiv pe care l-am avut în această etapă a fost realizarea unei pagini web. În acest sens au fost pregătite, în limbile română și engleză, un rezumat al proiectului, o prezentare amplă a proiectului, prevăzută și cu o bibliografie selectivă, CV-urile membrilor echipei. A fost realizată o selecție de fotografii și desene ce ilustrează unele teme religioase Cucuteni – Tripolie. Pentru a mări atractivitatea paginii web au fost pregătite mai multe fotografii ale unor piese ceramice cu valoare artistică, unele dintre acestea provin din colecții din Basarabia. În momentul de față realizăm o selecție a fotografiilor și desenelor ce vor fi postate pe pagina web a grantului care are adresa: www.cucuteniar.ro.

Director proiect,

Dr. Dan Monah

Cercetător științific I

Institutul de Arheologie Iași